

Seat No.	
-------------	--

**Fifth Year of the Five Year Law Course (Semester - IX) & Third Year of the
Three Year Law Course (Semester - V) (CBCS) Examination, March - 2023**

LABOUR LAW - I

Industrial Laws (Paper - III)

Sub. Code : 74825/74861/67365/67335/51100/51125

Day and Date : Friday, 09 - 06- 2023

Total Marks : 70

Time : 2.30 p.m. to 5.30 p.m.

- Instructions :**
- 1) Attempt any 4 questions from question number 1 to 7.
  - 2) Q. No. 8 is compulsory.
  - 3) Figures to the right indicate full marks.
  - 4) If case of ambiguity in Marathi question or ambiguity in the words/terms used in the Marathi question, the corresponding English question shall be considered.

Q1) Elaborate the development of Industrial Jurisprudence in India. [15]

Q2) Discuss various Rights & Liabilities of Registered Trade Unions under Trade Unions Act, 1926. [15]

Q3) Explain statutory provisions regarding Penalties and Procedure under The Industrial Employment (Standing Orders) Act, 1946. [15]

Q4) Explain Mechanism for settlement of Industrial disputes under the Industrial Dispute Act, 1947. [15]

Q5) Explain various provisions relating to Offences and Penalties under the Industrial Dispute Act, 1947. [15]

Q6) Discuss various statutory provision regarding Fixation and Revision of Minimum Wages under Minimum Wages Act, 1948. [15]

P.T.O.

Q7) Explain various provisions Apprentices and Their Training under the Apprentices Act, 1961. [15]

Q8) Explain the following or answers in one/two sentences. (Any five)[5×2=10]

- Collective Bargaining.
- Meaning of Unfair Labour Practices.
- Meaning of Standing Order.
- Objective of Industrial Dispute Act, 1947.
- Retrenchment.
- Meaning of Wages under Minimum Wages Act, 1948.
- Industrial Harmony.
- Objective of Trade Unions Act, 1926.
- Courts of Enquiry.
- Strikes.

मराठी रूपांतर

- सूचना :**
- प्रश्न क्रमांक 1 ते 7 मधील कोणतेही चार प्रश्न लिहा.
  - प्रश्न क्रमांक 8 अनिवार्य आहे.
  - उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवितात.
  - प्रश्नपत्रिकेमध्ये मराठी भाषेतील प्रश्नामध्ये काही संदिग्धता असल्यास अथवा योग्य शब्द उपलब्ध नसल्यास इंग्रजी प्रश्न गृहीत धरणेत येईल.

प्र.1) भारतातील औद्योगिक न्यायशास्त्राचा विकास विस्तृत करा. [15]

प्र.2) व्यवसाय संघ अधिनियम, 1926 अंतर्गत नोंदणीकृत कामगार संघटनांचे विविध अधिकार आणि दायित्वे यावर चर्चा करा. [15]

प्र.3) औद्योगिक रोजगार (स्थायी आदेश) अधिनियम, 1946 अंतर्गत दंड आणि प्रक्रियेबाबतच्या वैधानिक तरतुदी स्पष्ट करा. [15]

प्र.4) औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 अंतर्गत औद्योगिक विवादांचे निराकरण करण्याची यंत्रणा स्पष्ट करा. [15]

प्र.5) औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 अंतर्गत गुन्हे आणि दंड संबंधित विविध तरतुदी स्पष्ट करा. [15]

प्र.6) किमान वेतन अधिनियम, 1948 अंतर्गत किमान वेतन निश्चिती आणि पुनरावृत्ती संबंधित विविध वैधानिक तरतुदींवर चर्चा करा. [15]

प्र.7) शिकाऊ कायदा, 1961 अंतर्गत शिकाऊ आणि त्यांचे प्रशिक्षण या संदर्भात विविध तरतुदी स्पष्ट करा. [15]

प्र.8) खालील प्रश्नांची उत्तरे एक/दोन वाक्यात स्पष्ट करा. (कोणतेही पाच) [5×2=10]

- अ) सामूहिक सौदा
- ब) अयोग्य श्रम पद्धतींचा अर्थ
- क) स्थायी ऑर्डरचा अर्थ
- ड) औद्योगिक विवाद अधिनियम, 1947 चे उद्दिष्टे
- इ) छाटणी
- फ) किमान वेतन कायदा, 1948 अंतर्गत वेतनाचा अर्थ
- य) औद्योगिक सुसंवाद
- र) ट्रेड युनियन कायदा, 1926 चे उद्दिष्ट
- ल) चौकशी न्यायालये
- व) संप

